HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

יליאה דכוותה קא ממעט. יליאת אירוסין דומיא דיליאת אמה קא ממעט מדין אמה ולמימר דיש כסף בה ומה יליאת אמה העבריה אין כסף לאדון נפקא מרשותיה קתמר קרא אף מיעוט דיש כסף דקא דייק ליליאת אירוסין יש כסף למי שיצאה הימנו קתמר והיינו

אב: **והא לא דמיא.** יליאת אירוסין ליליאת אמה והיכי קתמרת דיליאת אירוסין אתי למעוטי הא לאו דכוותה היא דאכתי לא נפקא מרשותיה דאב למעשה ידיה ולירושתה עד שתכנס לחופה[ט]: **בהפרת נדרים מיהא נפקא ליה מרשותיה.** שאינו יכול להפר לבדו: **ויצאה חנם.** ולא פירש מתי תצא: **אלו ימי בגרות.** שהיא משתנה מנערות להיות בוגרת: **אין כסף.** אלא דבר אחר מוציאה אלו ימי נערות. ולקמיה פריך מכי נפקא לה בנערות בגרות מאי עבידתיה: **אין כסף.** בלא יו"ד כדכתיב מאן יבמי: **מנין דדרשינן.** יו"ד דאין כי האי גוונא באנפי נפשיה: **זרע אין לה אין לי.** שיעבוד על בת כהן מלאכול בתרומה אלא זרעה משראל: **זרע זרעה מנין ת"ל אין לה עיין עליה.** שאם מת בנה ויש לו בן אף הוא מעכבה: **זרע פסול.** כגון ממזר: **בני בניס הרי הס כבניס.** נפקא לן במסכת יבמות בפ' הבא על יבמתו (דף סב:): **ותנא גופיה מנא ליה.** דמשמע ליה אין בלא יו"ד: **מאן בעעס.** אין בדעתו ליכך עמנו: **ואילטריך למכתב מעשה ידיה לאתיה.** כדיליף לעיל מאת בתו לאמה: **דקא מתזנא מיניה.** ודעתיה על מעשה ידיה דשכיחא: **דמעלמא קא אתי לה.** ולא היתה דעתו עליהס לזונה בשבילס: **בא זה ולימד על זה.** מתוך שלא פירש נערות במקרא אלא מאליו הוא למד שאין לנו דבר אחר לתלות [י] יליאתו בו הולרך לכתוב שניהס. דאי כתב חד הוה אמינא בגרות הוא דאשמועינן קרא אבל נערות לא מפיק לה בא חבירו ולמד עליו על כרחך חד מייניהו לנערות אתא: **מידי דהוה אתומש ושביר.** דכתיב גבי תרומה למידרש הכי: **תומש.** האמור אצל תרומה תומש כהן ושכיר לא יאכל קדש[ל]: **זה קנוי קנין עולם.** עבד עברי הנרצע ביד כהן ואעפ"כ אין גופו קנוי לו כשאר עבדים כנעניס לאכול בתרומה: **קנין שניס.** שלא הגיע לו עדיין שש שניס: **בא שביר ולימד על תומש.** דעל כרחך חד מייניהו לנרצע הוא לאתא ומאחר שנכתבו שניהס משמעותא דנרצע מתומש אתיא שהוא מיותש אצלו יותר מן הקנוי לשש שניס: **הסס הרי גופי ניהו.** נרצע ושאינו נרצע שני גופיס הס ואפשר להיות שניהס בביתו של כהן: **דכי נמי כתב רחמנא כו'.** כלומר ואפילו פירש הכתוב נרצע לא יאכל וחזר ופירש על שאינו נרצע ואע"פ שלא הולרך לכותבו הייתי יכול לתרץ ולומר אע"ג דהוי שכיר מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא לפיכך כשכתבו התם[מ] י"ל בא זה ולימד על זה ואין לנו להקשות יכתוב נרצע בפירוש ולא יכתוב שכיר: **אבל הכא.** דאפקה קרא מרשותיה בנערותה לא משכחת לה אמה יוצאה בבגרות והיכי כתב לן קרא מידי דלא הוי לכתוב נערות בהדיא ותו לא: **אילונית.** אין לה סימני נערות ואשמועינן קרא שיוציאוה ימי בגרותה כשהיה לה עשרים שנה: **שאין מוציאין מרשות אב.** דלאמרינן לעיל שמעשה ידיה לאתיה: **בגרות שמוציאה מרשות אב.** דלא אשכחנא דזכי ליה קרא אלא נערות דכתיב (דברים כב) לאבי הנערה: **אינו דין כו'.** ולקמן פריך הא אמרן מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא: **לא נצרכה.** קרא דבגרות אלא ללמדנו שהאילונית נמכרת בקטנותה כשאר בנות: הא

יציאה דכוותה קא ממעט. פי' ר"ש יליאת אמה העבריה מאדון שהוא עת נעורים אף כאן נערה מיהו סוגיא לא משמע כלל שהוא צריך ללמוד דבשם נערות מיירי אלא מנלן דכסף דאביה הוי וגרמה לפרש יליאה דכוותה כגון בבגרות אדון אם היה כסף אז היה נותן לאדון שיצאה ממנו כמו כן כאן שיש כסף ביליאתה מרשות אב דאביה הוי וכן משמע לשון [ט] הקושיא: **זרע פסול מנין.** אומר ר"י זרע זרעה פסול קאמר דהא כיון שנבעלה לפסול לה פסלה מן הכהונה[א] ולא תאכל עוד בתרומה[א] הילכך ליכא לפרש זרע פסול ממש אלא זרע זרעה[ב]: **בא זה ולימד על זה.** פירוש אי לא כתב אלא חד הוי מוקמי ליה בנערה יותר דהיינו בגרות ות"ת ולמה לי ויצאה חנם ללמוד על אין כסף הא ע"כ לא הוה מצינן לאוקמי אין כסף בבגרות אלא בנערות דהא מייתי דרשינן לעיל אבל יש כסף לאדון מאחר ומנו אב אם כן בנערות דאילו ת"ל זרע אין לה ואין לי אלא זרע כשר [ג] זרע פסול מנין ת"ל זרע אין לה [ד] עיין לה והא אפיקתיה לזרע זרעה זרע זרעה לא איצטריך קרא [ה] דבני בנים הרי הן כבנים כי איצטריך קרא לזרע פסול ותנא גופיה מנליה דדריש הכי אמרי כתיב [3] מאן בלעם [4] ומאן יבמי דלא כתיב בהו יו"ד והכא כתיב ביה יו"ד ש"מ לדרשא הוא דאתא ואיצטריך למכתב קידושיה לאביה ואיצטריך למכתב מעשה ידיה לאביה דאי כתב רחמנא קידושיה לאביה הוה אמינא משום דלא טרחא בהו אבל מעשה ידיה דקא טרחא בהו אימא דידה הוו ואי אשמעינן מעשה ידיה [ו] דקא מתזנא מיניה אבל קידושיה דמעלמא קאתי לה אימא דידה הוו צריכא: גופא ויצאה חנם אלו ימי בגרות אין כסף אלו ימי נערות ולכתוב רחמנא נערות ולא בעי בגרות אמר רבה בא זה ולמד על זה מידי דהוה אתושב ושכיר דתניא [ז] התושב זה קנוי קנין עולם שכיר זה קנוי קנין שנים יאמר תושב ולא יאמר שכיר ואני אומר קנוי קנין עולם אינו אוכל קנוי קנין שנים לא כ"ש אילו כן הייתי אומר תושב זה קנוי קנין שנים אבל קנוי קנין עולם אוכל בא שכיר ולימד על תושב שאע"פ שקנוי קנין עולם אינו אוכל א"ל אביי מי דמי התם תרי גופי נינהו דכי נמי כתב רחמנא תושב נרצע לא יאכל והדר כתב אידך הוה שכיר מילתא דאתיא בק"ו [מ] ומילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא אלא הכא חד גופא היא כי נפקא לה בנערות בגרות מאי בעיא גביה אלא אמר אביי לא נצרכה אלא לבגר דאילונית סד"א בנערות תיפוק בבגרות לא תיפוק [י] קמ"ל מתקיף לה מר בר רב אשי ולאו ק"ו הוא ומה סימנין שאין מוציאין מרשות אב מוציאין מרשות אדון בגרות שמוציאה מרשות אב אינו דין שמוציאה מרשות אדון אלא אמר מר בר רב אשי לא נצרכה אלא [י] לעיקר זבינא דאילונית סד"א [מ] דאתיא סימני נערות הוי זבינא דלא אתיא סימני נערות לא הוי זבינא זבינא

יציאה דכוותה קא ממעט והא לא דמיא האי יציאה להאי יציאה התם נפקא לה מרשות אדון לגמרי והכא אכתי מיחסרא מסירה לחופה בהפרת נדרים מיהא נפקא לה מרשותיה דתנן[ט] [א] נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה והאי [1] ויצאה חנם להכי הוא דאתא הא מבעי ליה לכדתניא דתניא ויצאה חנם אלו ימי בגרות אין כסף [2] אלו ימי נערות אמר רבינא אם כן לימא קרא אן כסף מאי אין כסף אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון אחר ומאן ניהו אב וממאי דדרשינן הכי [3] דתניא [2] וזרע אין לה אין לי אלא זרעה זרע זרעה מנין ת"ל זרע אין לה [3] עיין לה ואין לי אלא זרע כשר [ג] זרע פסול מנין ת"ל זרע אין לה [ד] עיין לה והא אפיקתיה לזרע זרעה זרע זרעה לא איצטריך קרא [ה] דבני בנים הרי הן כבנים כי איצטריך קרא לזרע פסול ותנא גופיה מנליה דדריש הכי אמרי כתיב [3] מאן בלעם [4] ומאן יבמי דלא כתיב בהו יו"ד והכא כתיב ביה יו"ד ש"מ לדרשא הוא דאתא ואיצטריך למכתב קידושיה לאביה ואיצטריך למכתב מעשה ידיה לאביה דאי כתב רחמנא קידושיה לאביה הוה אמינא משום דלא טרחא בהו אבל מעשה ידיה דקא טרחא בהו אימא דידה הוו ואי אשמעינן מעשה ידיה [ו] דקא מתזנא מיניה אבל קידושיה דמעלמא קאתי לה אימא דידה הוו צריכא: גופא ויצאה חנם אלו ימי בגרות אין כסף אלו ימי נערות ולכתוב רחמנא נערות ולא בעי בגרות אמר רבה בא זה ולמד על זה מידי דהוה אתושב ושכיר דתניא [ז] התושב זה קנוי קנין עולם שכיר זה קנוי קנין שנים יאמר תושב ולא יאמר שכיר ואני אומר קנוי קנין עולם אינו אוכל קנוי קנין שנים לא כ"ש אילו כן הייתי אומר תושב זה קנוי קנין שנים אבל קנוי קנין עולם אוכל בא שכיר ולימד על תושב שאע"פ שקנוי קנין עולם אינו אוכל א"ל אביי מי דמי התם תרי גופי נינהו דכי נמי כתב רחמנא תושב נרצע לא יאכל והדר כתב אידך הוה שכיר מילתא דאתיא בק"ו [מ] ומילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא אלא הכא חד גופא היא כי נפקא לה בנערות בגרות מאי בעיא גביה אלא אמר אביי לא נצרכה אלא לבגר דאילונית סד"א בנערות תיפוק בבגרות לא תיפוק [י] קמ"ל מתקיף לה מר בר רב אשי ולאו ק"ו הוא ומה סימנין שאין מוציאין מרשות אב מוציאין מרשות אדון בגרות שמוציאה מרשות אב אינו דין שמוציאה מרשות אדון אלא אמר מר בר רב אשי לא נצרכה אלא [י] לעיקר זבינא דאילונית סד"א [מ] דאתיא סימני נערות הוי זבינא דלא אתיא סימני נערות לא הוי זבינא זבינא

קמ"ל

מעיקרא

ט) גדרים סו: עד: יבמות כט: כתובות לט. מו:. ב) יבמות ע. ע"ש ספק"ל פרשת אמור פרשה ו, ג) [ע' תוס' נקמן סו: ד"ה ולזרעו], ד) [יבמות כב: וש"ע ומע"ש שם על הגליון בשם הערוך ומע"ע ר"ש רעו מ"י"ס], ה) יבמות ע. ב"ב קמנ: ע"ש [תוספפת דיבמות פ"ח ה"ב], ו) [ע' תוס' גיטין מז: ד"ה ולכיתך וכו'], ז) יבמות ע. בכמיס פב: ספק"ל פרשת אמור פרשה ד, ח) [פסחים יח: וש"נ], ט) [ע"ל דממיל סימני נערות הוי זבינא זבינא דלא מתיל סימני. יעב"ן], י) [יבמות כט ע"ב], כ) [ע"ל יליאתה. רש"ש], ל) [ויקרא כב], מ) [ע"ל פתס רש"ש], נ) [ע"ש גורסין לשון הקומטרס ומין לורך מ"מ], ס) [יבמות סח ע"א], ע) [לקמן מח ע"א וע"ב ע"ש], פ) [לכאורה איך לעיל קודס ד"ה זרע. ועיין פנ"י].

תורה אור השלם

1. וְאִם שָׁלֹשׁ אֵלֶּה לֹא יַעֲשֶׂה לָהּ וְיָצְאָה חִנָּם אֵין כָּסֶף: שמות כא יא
2. וּבַת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וְזֶרַע אֵין לָהּ וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ מִלֶּחֶם אָבִיהָ תֹּאכֵל וְכָל זָר לֹא יֹאכַל בּוֹ: ויקרא כב יג
3. וַיָּקוּמוּ שָׂרֵי מוֹאָב וַיָּבֹאוּ אֶל בִּלְעָם הֵלֵךְ עִמָּנוּ: מִאֵן בִּלְעָם הֵלֵךְ עִמָּנוּ: במדבר כב יד
4. וְאִם לֹא יַחְפֹּץ הָאִישׁ לְקַחַת אֶת יְבִמָתוֹ וְעָלְתָה יְבִמָתוֹ הַשַּׁעֲרָה אֶל הַזְּקֵנִים וְאָמְרָה מֵאֵן יְבָמִי לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה יַבְּמִי: דברים כה ז

מוסף תוספות

א. כדאיתא ביבמות פרק אלמנה (סח.) וכדמוכח מובת כתן. רשב"ם. ב. כגון שיש לה בן כשר והלך הבן ונכבש על הערוה והוליד ממנה בן ממזר. שם. ג. דהא ר"ל דאמר לקמן בפרקין (טז.) דמיתת האב מוציאה מרשות האדון איתותב (שם בע"ב). תוס' הרא"ש. ד. בתוס' רי"ד כתוב, ומנכה לה שכר פעולתה שעבדה אצלו כשכיר יום.

תום' ר"י הזקן

דכוותה. דאדון, אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאחר. **ואכתי מיחסרא מסירה לחופה.** דאכתי לא נפקא מרשות האב עד שתכנס לחופה, ואמה נפקא מרשות אדון לגמרי. ומשני לענין הפרת נדריה יוצאה מרשותו על ידי הקדושין דמעיקרא אב מפר ומשקדשה אינו מפר אלא בשותפות הבעל.

עין משפט נר מצוה

י א מיי' פי"ח מהל' גדרים הל"ט סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רלד סעיף ה:

יא ב מיי' פי"ד מהל' עבדים הל"ה סמג עשין פג:

יב ג ד מיי' פי"ו מהל' תרומות הל' יב יג טוש"ך סימן שלא ספ"ב:

יג ה מיי' פי"ו מהל' תרומות הל"ה:

יד ו מיי' פי"ד מהל' עבדים הל"ה סמג עשין פג:

טו ז מיי' שם הל"ח סמג שם:

מוסף רש"י

יציאה דכוותה קא ממעט. מה כסף דיליאת אדון מי היה התם כסף דאדון שהיא יוצאה ממנו בני מהו, כפדיון גרעונה דמגרעת עמו ויוצאה והמותר נותנת לו, אף כי קאמר נמי יש כסף ביליאה אחרת, דאדון שהיא יוצאה ממנו בני מהו ולא לדידה, ואי אמרת לדידה הוה לא קא ממעט יליאה דכוותה, כך מפורש בשאלתות דרב אחאי גאון, ואי שמעתי יליאה דכוותה קא ממעט, מה התם בערה אף הכא נערה, וקשיא לי אמאי אימא לדידה, ומסכת קדושין פירשתיה בלשון שמועתי ובקונטי (כתובות מו:). **והא לא דמיא.** יליאה דקדושין ליליאת אמה העבריה, ולא יליאה דכוותה היא (שם). **מיחסרא מסירה לחופה.** ועדיין היא ברשות האב לירושתה ולשעבדה ליהיה (שם). **בהפרת נדרים מיהא נפקא לה מרשותיה.** דעד עכשיו היה מיפר לבדו ועתה מיפר בשותפות עם בעלה (שם). **אביה ובעלה מפירין נדריה.** ואינו מופר עד שיפרו שניהם (שם לט.). אין לה עיין עליה. מלי למכתב לן ולהכי כתב לין למדרש עיין עליו (יבמות כב:). **בא זה ולימד על זה.** אם לא נאמרו שניהם הייתי אומר ולאלה חנם זו בגרות לכך נאמרו שניהם שלא ליתן פתחון פה לבעל דין לתלוק (שמות כא, יא). **תושב זה קנוי קנין עולם.** נרצע, שמושב אצלו עד היובל (זבחים פב:). עבד עברי הנרצע, וכא הכתוב ללמדך שאין גופו קנוי לכהן זה שיאכילנו בתרומה כבנעני (יבמות נ). **קנין שנים.** סתם עבד שיצא בשש שנים (שם). עבד עברי שעתיד ללאת בשביעית (זבחים פב:). **שכיר זה קנוי קנין שנים.** שיצא בשש בא הכתוב ולמדך כאן שאין גופו קנוי לאדוניו לאכול בתרומתו (ויקרא כב, י). **אינו אוכל.** בתרומה שאין גופו קנוי לכהן (שם). אילו כן. דלא נאמר אצל תושב, הייתי אומר תושב זה קנוי קנין שנים. משום הכי אסור בתרומה, בא שכיר ימיה ולימד על כרחך הלאי קרא לנרצע אתא וכיון דתרי כתבי מסתברא דתושב זה המיושב אצלו לזמן מרובה ושכיר זה העומד ללאת (יבמות נ). **תרי גופי נינהו.** אין אחיהם של זה ואחיהם לשניהם מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא, אשתא דשמיני כ"ש דשפיר שינן בא זה ולימד על זה (זבחים פב:). **אילונית.** דוכרניתא דלא ילדה לשון אל זכר מן הצאן (יבמות יב.).